

Міністерство охорони здоров'я України
Одеський національний медичний університет

В. В. Годован

ФАРМАКОЛОГІЯ в рисунках і схемах

Друге видання

Вінниця
Нова Книга
2025

УДК 615(075.8)
Г59

*Друкується за рішенням ученої ради Одеського національного медичного
університету як навчальний посібник для студентів вищих медичних
і фармацевтичних вузів III–IV рівнів акредитації
(протокол № 9 від 18.04.2018 р.)*

Рецензенти:

Завідувач відділу фізико-хімічної фармакології Фізико-хімічного інституту ім. О. В. Богатського НАН України, академік НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, доктор біологічних наук, професор **М. Я. Головенко**.

Зав. кафедри експериментальної і клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією Вищого державного навчального закладу “Українська медична стоматологічна академія” МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, доктор медичних наук, професор **В. М. Бобирьов**.

Годован В. В.

Фармакологія в рисунках і схемах : навчальний посібник /
Г59 В. В. Годован ; за ред. В. Й. Кресюна. – Вінниця : Нова Книга,
2025. – 2-ге вид. – 464 с. : іл.
ISBN 978-966-382-980-7

У виданні висвітлено питання загальної та приватної фармакології, передбачені навчальним планом і програмою з фармакології, затвердженою МОЗ України. Курс фармакології представлений у доступній і наочній формі, яка акцентує увагу студентів на алгоритмі вивчення предмета і полегшує його засвоєння. Матеріал освітлено в інтеграції з іншими медико-біологічними і клінічними дисциплінами. У короткій формі наведено історію створення лікарських засобів, представлено сучасні класифікації фармакологічних груп, узагальнено світові та вітчизняні дані про фармакокінетику, фармакодинаміку і фармакотоксикодинаміку ліків, що застосовуються у медичній практиці. Унікальність видання полягає в тому, що об’ємний і складний матеріал з фармакології наведений у зручній для сприйняття формі, лаконічний і чітко структурований. Інформація по кожній групі наводиться в уніфікованій і логічній послідовності зі схематичним викладом механізмів дії ліків та їх ефектів, що полегшує сприйняття матеріалу.

Призначено для студентів вищих медичних і фармацевтичних вузів III–IV рівнів акредитації, інтернів, лікарів, провізорів.

УДК 615(075.8)

ISBN 978-966-382-980-7

© Годован В. В., 2025
© Нова Книга, 2025

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ I. Введення у спеціальність	7
Тема 1. Загальна фармакологія.....	8
Розділ II. Лікарські засоби, що впливають на периферичний відділ нервової системи	26
<i>Засоби, що впливають на еферентну іннервацію</i>	27
Тема 2. Холінотропні засоби	27
Тема 3. Адренотропні засоби.....	44
<i>Засоби, що впливають на аферентну іннервацію</i>	56
Тема 4. Засоби, що подразнюють і захищають рецептори	56
Розділ III. Лікарські засоби, що впливають на центральну нервову систему	71
Тема 5. Засоби для наркозу. Алкоголі	72
Тема 6. Снодійні та протисудомні засоби	81
Тема 7. Ненаркотичні анальгетики, нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ), жарознижувальні	95
<i>Психотропні засоби</i>	106
Тема 8. Психодислептики. Наркотичні анальгетики	106
Тема 9. Нейролептики. Транквілізатори. Психоседативні засоби.....	117
Тема 10. Антидепресанти. Нормотиміки. Психостимулятори. Актопротектори. Ноотропи. Адаптогени. Аналептики.....	133
Розділ IV. Лікарські засоби, що впливають на серцево-судинну систему	149
Тема 11. Кардіотонічні засоби. Серцеві глікозиди. Неглікозидні кардіотоніки	150
Тема 12. Протиаритмічні засоби.....	158
Тема 13. Антиангінальні засоби. Комплексна терапія інфаркту міокарда	172
Тема 14. Діуретичні засоби. Комплексна терапія хронічної серцевої недостатності. Протиподагричні препарати	185
Тема 15. Засоби, що регулюють артеріальний кров'яний тиск. Антигіпертензивні та гіпертензивні засоби	201

Тема 16. Міотропні засоби	227
Тема 17. Засоби, що впливають на кровообіг та мікроциркуляцію	234
Розділ V. Лікарські засоби, що впливають на обмін речовин	243
Тема 18. Гормональні препарати поліпептидної та амінокислотної структури. Антигормональні засоби.....	244
Тема 19. Гормональні препарати стероїдної структури, їх аналоги й антагоністи	267
Тема 20. Вітамінні препарати. Ферментні препарати й інгібітори ферментів. Різні препарати, що впливають на обмін речовин	279
Розділ VI. Препарати, що впливають на систему крові.....	289
Тема 21. Засоби, що впливають на еритропоез. Кровозамінники	290
Тема 22. Засоби, що впливають на лейкопоез і зсідання крові	302
Розділ VII. Препарати, що впливають на імунні процеси.....	332
Тема 23. Імунотропні й протиалергічні засоби	333
Розділ VIII. Протимікробні і протипаразитні засоби	361
Тема 24. Дезінфікуючі й антисептичні засоби	362
<i>Хіміотерапевтичні засоби.....</i>	<i>370</i>
Тема 25. Антибіотики	370
Тема 26. Сульфаніламідні препарати. Протимікробні засоби різної хімічної структури	386
Тема 27. Протитуберкульозні, протиспірохетозні, протипротозойні, антигельмінтні, протимікозні, протівірусні засоби.....	395
Розділ IX. Фармакотерапія патології окремих систем.....	409
Тема 28. Лікарські засоби, що впливають на функції органів травлення, дихання, міометрій.....	410
Розділ X. Фармакологія невідкладних станів.....	422
Тема 29. Фармакотерапія гострих отруень і екстремальних станів	423
Розділ XI. Фармакотоксикодинаміка	440
Тема 30. Проблема безпеки фармакотерапії: причини і шляхи її подолання.....	441
Література.....	457
Список скорочень.....	458

Навчальне видання

Годован Владлена Володимирівна

Фармакологія в рисунках і схемах

За редакцією Кресюна Валентина Йосиповича

Редактор *В. О. Парфенюк*

Коректор *Л. Я. Шутова*

Комп'ютерна верстка: *О. С. Парфенюк*

Підписано до друку 25.10.18. Формат 60×90/16.
Папір офсетний. Гарнітура *Myriad Pro*. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 29,00. Зам. № 2508.

ПП “Нова Книга”,
21029, м. Вінниця, вул. М. Вашука, 20.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
Тел.: (067) 656-26-50
E-mail: novaknyha@gmail.com

Паперові книги:
www.nk.in.ua

Електронні книги:
www.vilibri.com.ua